

Column: 'Gekte op straat'

Karlijn Roex, De Balie, 6 maart 2019, Amsterdam

Op het laatste World Economic Forum zei Rutger Bregman tegen een zaal vol directeurs: 'Belastingen, taxes, taxes, the rest is bullshit'. Eindelijk.

Hier wil ik aftrappen met een vergelijkbare slogan: 'Discours, de rest is onzin. Als we gaat om een veilige samenleving, dan moeten we het gaan hebben over het discours over verwarde personen. Niet over de 'verwarde persoon'.

Dit discours creëert namelijk een gevaarlijk machtsonderscheid tussen hen die melden en hen die gemeld worden, tussen degenen voor wie normaal doen natuurlijk voelt en degenen die abnormaal doen en die een soort historische gast zijn in de samenleving die hen oorspronkelijk uitbende naar de gestichten, en die nu dankbaar moeten zijn dat hun vrije aanwezigheid getolereerd wordt, door een normale zijde die zich hard inspent onder de vlag 'inclusieve samenleving'. Het discours over de 'verwarde persoon' is als een soort kooi. Wie meedoet aan het definiëren van die 'verwarde persoon', begeeft zich automatisch binnen de ijzeren parameters van het debat. Zoals: de verwarde persoon heeft hulp nodig. Of neem de verontschuldigende bijnoot dat niet elke verwarde persoon gevaarlijk is. Maar als er vervolgens een messteker opduikt, is het normale publiek toch wel verbaasd als deze personen *niet*-verward zijn. 1:20

Het wordt daarom tijd dat we dit discours en deze macht bekijken vanuit het abnormale perspectief. Normaal is al te lang aan het woord, en kiest te lang al haar vriendelijkere abnormale spreekbuizen. Ze leidt ze soms zelfs op daarvoor. Maar wat we echt nodig hebben is een abnormaal perspectief dat niet afhankelijk is van de gratie van normale zijde.

Want abnormaal moet zich kunnen verdedigen tegen de toenemende obsessie van normaal over ingeprente invasies. Met tientallen verwarden stroomt de waanzin binnen naar de anders zo vredige en geweldloze samenleving. Dit is taal van de samenleving die, zoals de socioloog Willem Schinkel zou zeggen, hypochondrisch is, continu haar eigen gezondheid monitord en daarin de zogenaamd ontwrichtende rol van elementen die ze vreemd noemt: migranten, verwarden, daklozen. De aanwezigheid van afwijkend gedrag is een calamiteit geworden voor het fragiele normaal, afwijkend gedrag is iets dat moet worden opgespoord, gemeld, gecorrigeerd, en voorkomen. Het is geen way of being meer, zoals filosoof Awee Prins zou bepleiten. Elk jaar horen we weer agnstwekkende cijfers over een stijgend aantal meldingen over deze 'personen met verward gedrag'. Deze toename wordt in 2017 zelfs gekoppeld aan het stijgende moordcijfer: 'Meer moorden door verwarde personen', luidt de krantenkop. Maar het wordt niet duidelijk of de extra moorden echt door 'verwarde personen' zijn gepleegd. Als het moordcijfer het jaar erna weer daalt, net als in de jaren vóór 2017, lezen we desondanks niet in de krant dat een lager moordcijfer te maken heeft met het gestegen aantal

meldingen over ‘verwarde gedrag’. Want dat verhaal dat zou niet rijmen met de grondaannames van het discours, namelijk dat meer ‘verward gedrag’ moet wijzen op een onveiligere samenleving.

Als we verslechtingen in de samenleving, zoals een stijgend moordcijfer, op deze manier gaan wijten aan bepaalde groepen, met pure geruchten eigenlijk, dan begeven we ons op het terrein van gevaarlijke hate speech. Hate speech die ook op mij gericht is. Deze berg meldingen over ‘verwarde personen’, daar sta ikzelf ook in. Met dit officiële brandmerk van ‘verwarde persoon’ leek het wel alsof ik onderdeel was geworden van deze ingebeelde invasie, een vreemd element was geworden, een bedreiging van de openbare orde. Wie bang is voor ‘verwarde personen’ is bang voor mij.

Deze bedreigde samenleving streeft een mate van preventie na die eerder op agressie begint te lijken. Neem bijvoorbeeld de nieuwe Wet Verplichte Ggz. Opmerkelijk is de definitie van ‘zorg’. Dat kan onder andere inhouden: huiszoekingen, bezoekbeperkingen, of zelfs worden vastgehouden, allemaal in het eigen huis.

Kritiek hierop wordt iets dat normaal inroostert aan het begin van congresprogramma’s, waarna we het afvinken. Het wordt een formeel vriendelijk gebaar, en een alibi om terug te keren naar de waan van de dag, of moet ik juist zeggen de normaliteit van de dag, naar de rationele realpolitik, de controlemaatschappij, terug naar de DSM, en naar het denken in termen van aansprakelijkheid. Maar ik wil het anders. Ik wil de normale zijde verzoeken de rollen die ze spelen – politieagent, hulpverlener, redder – eens flink te verstoren om deze opnieuw vorm te kunnen geven door middel van kritiek.

Dankwoord en slot.

Graag de volgende zaken noemen bij citeren/ bronverwijzen:

Roex, K.L.A. (2019, 6 maart). *Gekte op straat* [Gesproken column]. Debatprogramma De Balie. Amsterdam. Geraadpleegd van <https://debalie.nl/agenda/gekte-op-sstraat/>